

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusaluonnoksesta

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusaluonnoksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö järjestää käyttöoikeuksia koskevasta asetusaluonnoksesta infotilaisuuden 27.9.2021 klo 13-15. Infotilaisuutta voi seurata osoitteessa <https://videonet.fi/stm/20210927/> . Infotilaisuudessa esitetty ppt-materiaali on lisätty liitteisiin.

Tausta

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021 , jäljempänä asiakastietolaki) 15 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskevien käyttöoikeuksien on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun asiakas- ja potilastietoja käsittelevän henkilön työtehtävään ja annettavaan palveluun siten, että henkilöllä on käyttöoikeus vain työtehtävissään tarvitsemiinsa välttämättömiin asiakastietoihin, joihin hänellä on tiedonsaantioikeus.

Asiakastietolain 15 §:n 2 momentin mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat enintään käyttää.

Tavoitteet

Lausuntopalaute huomioidaan asetusaluonnoksen jatkovalmistelussa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään jättämään Lausuntopalveluun. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi-sivustolle. Tarkemmat ohjeet palvelun

käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi -sivustolta Ohjeet > Käyttöohjeet. Voit pyytää tukea palvelun käyttöön osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Vaihtoehtoisesti lausunnon voi toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo@stm.fi). Lausunnonantajaa pyydetään viittaamaan asianumeroon VN/23102/2020.

VAHVA-ministeriöille: lausunto viedään VAHVA:n asialle VN/23102/2020.

Hankenumero STM156:00/2020

Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia, ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi -sivustolla.

Aikataulu

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja 29.10.2021 mennessä.

Valmistelijat

hallitusneuvos Joni Komulainen, joni.komulainen@stm.fi

erityisasiantuntija Anna Kärkkäinen, anna.karkkainen@stm.fi

Lausunnonantajan lausunto

Osa 1. Yleinen palaute asetuseronnoksesta

Tässä asetuksessa voi antaa yleistä palautetta asetuksesta, perusteluista ja esitetyistä vaikutuksista. Käyttöoikeuksien sisältöön voit antaa erikseen palautetta osioissa 2 - 4.

a. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteiden kokonaisuus selkeä ja ymmärrettävä?

Kyllä

Ei. Osio(t), joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä: 1a

Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä

Annettavat palvelut on vaikea rajata kuvatuilla yleisluonteisilla käsitteillä tarkasti esim. toimintakyvyn, kuntoutuksen ja terapia-alan palvelut voivat sisältää hyvin erilaisia palveluita riippuen toimintaympäristöstä missä palveluita annetaan.

Muutosehdotus em. osion parantamiseksi tai muu kommentti

b. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet toteutettavissa käytössänne olevaan tietojärjestelmään?

- Kyllä, soveltaen nykyistä ratkaisua ja kehittäen tarvittaessa muutoksia
- ~~Ei~~
- ~~On osin tehtävissä, osin ei~~
- ~~En osaa sanoa~~

Muutosehdotus tai muu kommentti

c. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet riittävät kattavat, jotta niiden perusteella voidaan antaa käyttöoikeudet kaikille asiakastietoja käsitteleville henkilöille?

- Kyllä
- ~~Ei. Osio, joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä:~~
- ~~En osaa sanoa~~

Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä

Muutosehdotus tai muu kommentti: soveltamalla käyttöoikeuksia toimintaympäristössä sen tarpeisiin voidaan käyttöoikeudet antaa.

d. Kuinka suuren osan työntekijöistä kohdalla käyttöoikeuksien laajuus muuttuu asetuksen myötä?

e. Miten asetusluonnoksen mukaiset käyttöoikeudet muuttaisivat ammattihenkilöiden työtä?

f. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia asetuksen toimeenpanolla on organisaatiollenne

a. kustannukset euroina – ei pystytä tässä vaiheessa arvioimaan toimittajan näkökulmasta tietämättä muutoksen lopullista laajuutta

b. työmäärä (htkk) – ei pystytä tässä vaiheessa tarkasti arvioimaan toimittajan näkökulmasta tietämättä muutoksen lopullista laajuutta ja mahdollisia kytkentöjä muihin lainsäädäntö- ja toiminnallisiin muutoksiin.

c. muutosten toimeenpanon edellyttämä aika kuukausina – 36 kk. Riippuen asetuksen tarkennuksista lopullisiin määrittelyihin voi kehitystyö vaatia erilaista panostusta – pieniä muutoksia tai isohkoja ja aikaa vieviä muutoksia testauksineen. Organisaatiot ottavat uusia versioita vain tietyin väliajoin ja haluavat ennen tuotantoon vientiä itsekin niitä testata, mikä tarkoittaa toimeenpanolle viivettä. Samoihin aikoihin on menossa Hyvinvointialueiden käyttöönotot niihin liittyvine isoine muutoksineen, joka hidastanee valmiutta käyttöoikeusmuutosten tuotantokäyttöön ottoon. Kansallisesti on menossa tai alkamassa monia laajoja toisiinsa joko suoraan tai välillisesti vaikuttavia muutoksia, mitkä yhdessä voivat aiheuttaa em. toimeenpanon edellyttämää siirtymäaikaa vrt. Asiakastietolain muutokset, Henkilötunnuksen uudistus, Hyvinvointialueiden aloittamiseen liittyvät moninaiset muutokset, Tiedonhallintasäädösten kokonaisuudistus.

d. tietojärjestelmämuutokset

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos kyllä, kerro tarkemmin minkälaisia muutoksia

- käyttöoikeudet koskemaan myös luovutuksella saatuja tietoja
- käyttöoikeuksien kohdentuminen myös palveluihin / tehtäviin (sosiaalitoimen osalta)

Osa 2. Käyttöoikeudet terveydenhuollossa

Seuraavissa kohdissa voit antaa pykäläkohtaisesti palautetta käyttöoikeuksien laajuudesta terveydenhuollon palveluissa ja työtehtävissä. Asiakastietolain mukaisesti käyttöoikeus voi olla välttämättömiin tietoihin. Välttämättömillä asiakastiedoilla tarkoitetaan asiakastietoja, joita ilman työtehtävän hoitaminen ei onnistu.

4§ Käyttöoikeus laaja-alaisessa hoidollisessa työtehtävässä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus kaikkiin asiakastietoihin?

Onko laaja-alainen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

5 § Käyttöoikeus rajatuissa hoidollisissa työtehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Onko rajattu hoidollinen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

6 § Käyttöoikeus hoidon tuen työtehtävässä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Onko hoidon tuen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

7 § Käyttöoikeus lääkkeiden käytön arviointiin, toimittamiseen ja käytön opastukseen liittyvissä työtehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

8 § Käyttöoikeus potilashallinnon tehtävässä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Opiskeluhoolto

Tulisiko opiskeluhooltoon kuuluva terveydenhoolto (koulu- ja opiskeluterveydenhoolto ja opiskeluhoollon psykologipalvelut) olla oma palvelunsa asetuksen 3 §:ssa?

- Kyllä
- Ei. Perustele:
- En osaa sanoa

Mitä potilastietoja opiskeluhoollossa välttämättä tarvitaan?

Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan opiskeluhoollon potilastietoja?

Osa 3. Käyttöoikeudet sosiaalihuollossa

Seuraavissa kohdissa voit antaa pykäläkohtaisesti palautetta käyttöoikeuksien laajuudesta sosiaalihuollon palveluissa ja työtehtävissä. Asiakastietolain mukaisesti käyttöoikeus voi olla välttämättömiin tietoihin. Välttämättömillä asiakastiedoilla tarkoitetaan asiakastietoja, joita ilman työtehtävän hoitaminen ei onnistu.

11 § Käyttöoikeus laajan asiakasvastuun tehtävissä julkisessa sosiaalihuollossa

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

12 § Käyttöoikeus sosiaalipalvelun järjestämisen tehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

13 § Käyttöoikeus lastenvalvojan tehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

14 § Käyttöoikeus sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävissä julkisessa sosiaalihuollossa

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

15 § Käyttöoikeus yksityisen sosiaalihuollon työtehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

16 § Käyttöoikeus sosiaalihuollon hallinnollisissa tehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

17 § Käyttöoikeus potilastietoihin sosiaalihuollon työtehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Opiskeluhoolto

Mitä sosiaalihuollon asiakastietoja kuraattoripalvelussa välttämättä tarvitaan?

Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan kuraattoripalvelun asiakastietoja?

Osa 4. Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon muissa tehtävissä

Seuraavissa kohdissa voit antaa pykäläkohtaisesti palautetta käyttöoikeuksien laajuudesta sosiaalihuollon muissa palveluissa ja työtehtävissä. Asiakastietolain mukaisesti käyttöoikeus voi olla välttämättömiin tietoihin. Välttämättömillä asiakastiedoilla tarkoitetaan asiakastietoja, joita ilman työtehtävän hoitaminen ei onnistu.

18 § Opiskelijoiden käyttöoikeudet

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

19 § Käyttöoikeus ICT-tekniikan henkilöstön työtehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

20 § Käyttöoikeus arkistotoimen työtehtävässä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Osa 5. Muu palaute

Muita huomioita ja palautetta asetusluonnoksesta

Käyttöoikeuksien sitominen tiettyyn palveluun / työtehtävään aiheuttaa ison työmäärän käyttöoikeuksien määrittelyssä SOTE-toimijoille. Hyvin pitkälti riippuu toimintaympäristöstä, kuinka erikoistunutta toiminta on / tekeekö ammattilainen vain tiettyä tehtävää rajatusti vai ei. Samoin tehtävät voivat joissakin tilanteissa vaihdella paljon jopa työpäivän aikana, jolloin ammattilainen joutuisi ikään kuin vaihtamaan kesken kaiken eri rooliin missä toimii saadakseen oikeat käyttöoikeudet tilanteeseen. Roolin vaihtaminen työpäivän aikana aiheuttaa lisätyötä ja hidastaa asiakaspalvelua. Tämän takia roolien käyttöoikeuksia on syytä pohtia tarkkaan niiden määrittelytilanteissa, ettei niistä tehdä liian tiukkoja / laajoja.

Hyvinvointialueiden vaikutus ammattilaiselle määriteltäviin käyttöoikeuksiin epäselvää.

Käsitteisiin tarvitaan täsmennyksiä, ettei synny niiden tulkinnasta johtuvia eroja ammattilaisten rooleihin liittyviin käyttöoikeuksiin,

Hakari Kari
Sosiaali- ja terveysministeriö

Kärkkäinen Anna
Sosiaali- ja terveysministeriö